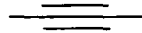

A komatálküldés szokása a húsvét utáni első, az úgynevezett fehér vasárnaphoz kötődik. A lányok ekkor választottak barátnőt, vagyis komát maguknak. Hogy a választást megerősítsék, ajándékot, azaz komatálat küldtek egymásnak. A komatálba hímes tojást, kalácsot, italt tettek, és ezt kendővel letakarták. A tálat az ajándékozó vagy annak társai vitték. Ha valaki elfogadta a komatálat, akkor a barátság életre szólt. Ha visszaküldte, az azt jelentette, hogy nem akarja a barátságot. Egyszerűbb formája a komálásnak, a mátkálásnak az, amikor két leány hímes tojást cserélt. Ezek a lányok a tojáskomaságot még akkor is megtartották, ha asszonykorukban nem is kereszteltek egymásnak gyermeket.⁶

IRODALOMJEGYZÉK

1. H. Tóth István: *Hagyományörző jeles napok* (Óvodapedagógiai nyári műhely). Óvodapedagógiai Nyári Egyetem (18.) Kecskemét, 1991. (43–53.)
2. Supka Géza: *Kalandozás a kalendáriumban és más érdekességek*. Helikon Kiadó, Budapest, 1988.
3. Bogdán István: *Régi magyar mulatságok*, Magvető Kiadó, Budapest, 1978.
4. Zsolnai József (alkotó szerkesztő): *Ismerd meg a világot!* (Olvasókönyv az általános iskola 2. osztálya számára), Tankönyvkiadó, Budapest, 1987. * *
5. Lükő Gábor: *A magyar lélek formái*, Exodus, Budapest, 1942.
6. Dömötör Tekla: *Régi és mai népszokások*, Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.

SZALÓKY BÉLÁNÉ

JGYTF. 1. Sz. Gyakorló Általános Iskolája
Szeged

A napközi a biztonságos közlekedésért

Mindannyian megdöbbenünk, szörnyülködünk, amikor valahol baleset történik, de különösen összeszorul a szívünk, ha az gyermekkel esik meg.

A városokban az utak járművekkel telítettek, mindenki siet, rohan, ráadásul a közlekedési morál sem megfelelő. A nyugati autócsodák a 60 km-es sebességgel „cammgó”

kocsisorok között szalalomoznak, a tömegközlekedési eszközök tömöttek, zsúfoltak; a közlekedésben résztvevők figyelmetlenek, felelőtlenek, udvariatlanok. A defenzív, humánus és szabályos közlekedés lassan ritkaságszámba megy. Ebben a helyzetben, sajnos, a legkiszolgáltatottabbak a gyerekek. Ezért nagyon fontos, hogy az alapvető tudnivalókkal felvértezzük őket. Környezetismeretből az egyik témakör éveken át ezzel foglalkozott, de a tantárgy 1–2. osztályban való megszüntetésével, illetve beolvasztásával megszűnt a témával való mélyebb foglalkozás is. Így jelenleg tulajdonképpen egyedül a napközi otthon az a nevelési terület, amelynek lehetősége, sőt kötelessége, hogy ezt felkarolja.

Már az első osztályban megtanuljuk az egyéni és csoportos gyalogos közlekedés alapszabályait, amelyeket a séták alkalmával be is gyakorlunk. A témát lineárisan és koncentrikusan bővítve 2. osztályban már a közlekedési eszközökről és táblákról is szó esik, valamint nagy hangsúlyt kap az illetan is. 3. osztálytól a kerékpáros közlekedés szabályaival is foglalkoznunk kell, s a felső tagozatban már a motoros közlekedésre is elő kell készítenünk tanítványainkat.

Általában az emberek, így a gyerekek sem szeretik, ha tevékenységüket szabályok korlátozzák. A KRESZ pedig ilyen szabályok gyűjteménye. Mit tegyünk, hogy a közlekedési ismereteket a gyerekek vidáman, érdeklődve, játékosan sajátítsák el? Ehhez szeretnék néhány ötletet adni 2. osztályos napközis csoportom egyik foglalkozásának bemutatásával.

Mindenki közlekedik

Előzetes feladat: Járj nyitott szemmel az utcán! A közlekedés megfigyelése; Egy vállalkozó gyerekekből alakult csoport azt a feladatot kapja, hogy készüljön fel egy bármilyen, a közlekedésből ellesett jelenet eljátszására.

Gyűjtőmunka: Könyvek, képek, modellek keresése

Szervezési feladat: A terem átrendezése, 5 csoport kialakítása;

A szükséges anyagok, eszközök előkészítése;

Lemezjátsszó, magnó beállítása;

Szemléltető képek kirakása, a táblai rajz elkészítése;

Könyvek kiállítása, a gyermeklexikonok, a dob és triangulum előkészítése.

A foglalkozás menete:

- Meséljétek! Ki hogyan érkezett meg ma az iskolába?
(Mivel a gyerekek elég messziről járnak, majdnem minden – a városban közlekedő – eszköz elhangzik.)
- Melyik az a szó, amely kifejezi, mit csináltunk, cselekedtünk mindannyian, amíg ma ideértünk? (Közlekedtünk.)
- Ki tudná egy mondatban megfogalmazni, mi a közlekedés?
(Amikor egyik helyről eljutunk a másikra.)
- A mai foglalkozáson felidézünk és tovább bővítjük a közlekedésről tanultakat.
- Feleljetek a táblára írt kérdésekre!
HOGYAN? Hogyan juthatunk el valahová?
(Gyalogosan vagy valamilyen eszközzel.)
HOL? Hol közlekedhetünk, hogy eljussunk célunkhoz?
(Földön, föld alatt, vízen, víz alatt, levegőben.)
A válaszokat felírom a kérdések után.
- Nagyon sok közlekedési eszköz képét és modelljét hoztátok el mára. Tartsátok fel ezek közül azt, amellyel szárazföldön közlekedünk! Nevezzük is meg! Most azt, amellyel vízen! Stb. (Andi még prospektust is hozott a békés, tengeri élet megfigyelésére alkalmas tengeraltattjárókról.)
- Versikét, dalt is tanultunk a közlekedési eszközökről.
Játsszuk el!

Megy a kocsi, fut a kocsi:
Patkó.dobogás.
Megy a vonat, fut a vonat:
Zúgó.robogás.

Vajon hova fut a kocsi?
Három falun át!
Vajon hova fut a vonat?
Völgyön, hegyen át!

(Weöres Sándor: Kocsi és vonat)

Közben lépés, dobogás, két gyereknél dob, illetve triangulum.

Jön a kocsi, most érkezünk,
Jaj, de nagyon eltévedtünk.
Derekasan áztunk, fáztunk,
No, de kicsit elnótáztunk.

Közben lépkedés, két ujjal a ritmus tapsolása. Egy gyermeknél dob, aki a mérőütést, egy másiknál a triangulum, a „tá”-kat adja mellé.

- Felírtam a táblára egy szót: KRESZ. Ki tudja, mit takar, mit jelent? (Két gyermek közben keresi a lexikonból is.)

A megbeszélés után felírom: A közlekedés szabályai

- Miért van rá szükség?

(Segít abban, hogy a közlekedés rendben, balesetmentesen történjék.)

- Nézd a táblai rajzot! (Egy közlekedési csomópont felülnézetből.)

Hogyan nevezzük a közútnak azt a részét, ahol a gyalogosok közlekednek? (Járda.)

Ahol a járművek? (Úttest.)

Mindkét szót felírom a megfelelő helyre.

- Mit tegyek, ha át szeretnék jutni egyik járdáról a másikra?

(Át kell kelnem az úttesten.)

- Hol szabad átkelnem? Mutasd meg a rajzon!

(Csak a sarkon, ott is a legrövidebb úton, a szemközti járdához. Sok helyen „zebra” is segít.)

- Hogyan keljek át?

(Kellő körületekintés után, folyamatosan figyelve.)

- Ki mutatná be ezt nekünk?

(Az egyik szabadon maradt sávot a teremben „kinevezzük” úttestnek, hárman bemutatják az átkelést. Megbeszéljük, hogy a zebra nem jelenti azt, hogy bármikor elindulhatunk, átmehetünk.)

- Mi segíthet még az átkelésnél a nagyobb kereszteződésekben?

(Közlekedési lámpa.)

Bemutatok egy kartonból általam készített lámpát, melynek mozgatható részével minden világitási mód bemutatható. Szó esik arról is, hogy sok helyen külön „gyalogos lámpa” található, amelynek csak szabad (zöld) és tilos (piros) jelzése van. A sárgát itt a villogó zöld jelzi.

- Régebben gyakran előfordult, ma már egyre ritkábban, hogy nem valami, hanem *valaki* segíti a közlekedőket. Ki ő? (Rendőr.)

- Meg tudná-e valaki mutatni, milyen jelzéseket használ a rendőr.bácsi?

(Két gyerek próbálkozik, végül én mutatom meg, majd a táblai rajzon is elmagyarázom.)

- Bár az autót még anyu, apu vezeti, biztosan megfigyelték már, mi segíti a járműveket abban, hogy ne össze-vissza közlekedjenek. (Közlekedési táblák.)

- Milyen táblákat ismertek?

(Modellek és képek alapján megnevezzük a legismertebbeket.)

- Figyelmetekbe ajánlom ezt a könyvet, amit Juditka hozott. Ebben a gyerekek nyelvén vannak leírva azok a legfontosabb szabályok, amikről eddig beszélgettünk.

(Imre István: Közlekedj okosan! Minerva, Budapest, 1981.)

- Csoportokban folytatjuk a munkát.

1. csoport: Erre a nagy kartonra rajzolatok le egy városrészletet, mintha helikopterről néznénk, és tegyék rá a megfelelő közlekedési eszközök kicsinyített másait!
2. csoport: Az előttek lévő közlekedési eszközöket csoportosítsátok minél többféleképpen! Ketten közületek gyűjtsenek össze minél több szót a közlekedéssel kapcsolatban!
3. csoport: Előzetes megbeszélésünk alapján ti felkészülhettek a jelenet előadására. Látom, kellékeket is hoztatok. (Arra a kérdésre, hogy át szabad-e öltözni, és hogy át lehet-e rendezni a csoport székeit, igennel felelek.)
4. csoport: Ti vasúti vagy légi csomópontot készíthettek. Ti is kaptok hozzá egy nagy kartont. Bár-

milyen technikával dolgozhattok. Ti is tegyétek a megfelelő helyre a közlekedési eszközöket!

(Kis tanakodás után a repülőtérről mellett döntenek.)

5. csoport: Ti társasjátékokat készítetek. Csak az utat, valamint az induló- és célpontot rajzoltam meg előre nektek. Az lesz a dolgotok, hogy szép, színes közlekedési játék legyen belőle. Elkészítem segítségül a játékszabályt is. Ezt olvassátok el, mielőtt színezni kezdtek, mert vannak olyan mezők, amelyeken valami különleges történik!

(A nagyon egyszerű szabály a következő:

A játékot 2-6 gyermek játszhatja. Aki a legnagyobbat dobja a kockával, az indulhat elsőnek a Startból. A győztes az lesz, aki először lépi át a Cél-mezőt. (A játék 37 mezős.) Aki a külön megjelölt mezőre lép, jutalmat vagy büntetést kap.

4. Átadtad a helyed a buszon, figyelmességédért 5-öt előre léphetsz.

8. Tolakodtál a leszállásnál, lépj vissza 3 mezőt!

10. Szabályosan mentél át az úton, lépj előre 3 mezőt!

16. Átszaladtál a piros lámpánál! Büntetésed: 5 lépés vissza.

19. Segítettél egy bácsinak átkelni az úttesten. Lépj előre 5 mezőt!

22. Nem néztél körül átkelés előtt, s elütött az autó. Menj vissza a Starthoz!

27. A zöld lámpa villogásakor már nem indultál el. Előre mehetsz 3 mezőt.

31. Kiszaladtál az úttestre a labdad után! Lépj vissza 3 mezőt!

A gyerekek lázasan munkához fognak. Közben általuk gyűjtött, többnyire tréfás, közlekedésről szóló dalokat hallgatunk magnóról és lemezjátszóról. Halász Jutka Álomautó című dalát többen dúdolják, a 100 Fok Celsius Tífi-tífi c. szerzeménye pedig külön öröm számukra, mert nemrég együtt hallhattuk ezt a dalt az együttes koncertjén.

- Kérek mindenkit, foglaljon helyet, és tegye le az eszközöket! Mutakozzanak be a csoportok!

1. csoport: Több kereszteződést, parkolóhelyet alakítottak ki, ügyesen rendezték el a táblákat, autókat, motorokat, buszokat, teherautókat.
2. csoport: Sokféle szempont szerint csoportosították az eszközöket. Pl.: személyszállításra vagy teherszállításra alkalmas; Kétkerekű, négykerekű; állat vagy ember hajtja, vagy motor működteti; sínen vagy sín nélkül közlekedik.
A szögyűjtés a kezdeti megtorpanás után jól sikerült, még felolvasás közben is jut új szó az eszközbe. Elmondják, hogy nem is gondolták, milyen sok szó kapcsolódik a közlekedéshez.
3. csoport: Beöltözött társaikon jót derülnek a gyerekek. Ügyesen fejtik meg pajtásaik játékát. Először egy balesetet látunk, melynek szerencsére személyi sérülte nincs, viszont az összetört autók tulajdonosai kellően szidják egymást. Utána a kereszteződésben járunk, ahol a járda szélén tétován toporog egy idős néni. (Megmosolyogják Dórit a nagymamájától kapott hatalmas kendőben.) Egy figyelmes iskolás észreveszi őt, és segít az átkelésben. Végül buszra szállunk, amelyen néhányan rögtön leülnek, nem törődve azzal, hogy az idősek állva maradnak. Majd jön az ellenőr, és kéri a jegyeket, bérleteket. (Mindenkinél rendben találja.)
4. csoport: Szenzációs-repülőteret készítettek. A leszállópályák, a hangár, az irányítótorony, mind azt mutatja, hogy főleg fiúkból álló csoport érdeklődik a légi közlekedés iránt, és szívesen ki is próbálná azt.
5. csoport: Még nem készültek el. A mezők ugyan ki vannak színezve, de a térkitöltés, a díszítés, magyarázó rajzok még nincsenek egészen készen.

A csoportok munkáját értékeljük, de ezzel csak abbahagyjuk, és nem befejezzük tevékenységünket. Megígérem, hogy szabadfoglalkozáson folytathatják majd, s az elkövetkezendő napokban is sok érdekes dologgal foglalkozunk még a témával kapcsolatban. Végül elcsomagolunk, s rendbetesszük a termünket.

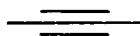
S hogy mi minden töltheti ki további délutánjainkat?

Íme néhány ötlet:

- Magnóra vesszük az utca, a különböző közlekedési eszközök hangját, zörejeit. A gyerekeknek ki kell találniuk, mit rögzítettünk.
- Film, diafilm megtekintése.
- Közlekedési eszközök készítése hajtogatással; modellkészítés.
- Közlekedési plakát készítése szabadon választott méretben és technikával.
- Ezt láttam, ezt tapasztaltam; Szituációs játékok.
- Rendőr bácsi meghívása.

- Mésél a múlt: A közlekedési eszközök fejlődésének érdekes, sokszor tragikus fel-
találói sorsokat is magában rejtő története.
- Hogyan közlekedünk 100 év múlva? Tervezés; fantáziarajz.
- Gyakorlás természetes környezetben: Minden adódó helyen és alkalommal a min-
dennapok valóságában való gyakorlás, a tanultak elmélyítése.

Ha a gyerekek játékosan, sokféleképpen, de kellő komolysággal, alaposan ismerked-
nek meg a közlekedés tudnivalóival, akkor a látottak, hallottak interiorizálódnak, és
bizhatunk abban, hogy egyedül is megállják a helyüket, s szabályosan, balesetmentesen
közlekednek majd.

Tisztelt Előfizetőinkhez!

Mindenképpen bízunk abban, hogy továbbra is töretlen támogatói, elő-
fizetői maradnak lapunknak. Ennek reményében kérjük tisztelettel minden ked-
ves Előfizetőnket, hogy *az 1993. évi előfizetési díjat, azaz 200 forintot az alábbi
számlára befizetni szíveskedjék: OTP körzeti fiókja, Szeged, Aradi vértanúk tere,
289-98008-666. sz., jóváírandó a Módszertani Közlemények 393. sz. számlájára.*
Köszönjük.

Azt is hálás köszönettel vennénk Iskolaigazgatóinktól, Tanárkollégáinktól,
Munkatársainktól és kedves Olvasóinktól, ha *újabb előfizetőket is toboroznának.*
Ez folyóiratunk folyamatos megjelenése, életben maradása szempontjából rend-
kívül fontos lenne! Minden ebbéli fáradozásukat előre is köszöni a

**MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK SZERKESZTŐSÉGE
ÉS KIADÓHIVATALA**